

Sociálně patologické jevy se zvláštním přihlédnutím k rasismu a xenofobii

Martina Urbanová

Ve dnech 22.-24.4.1999 se uskutečnil v Zátoni u Českého Krumlova seminář sekce sociální patologie Masarykovy české sociologické společnosti.

Seminář, jemuž adjektivum mezinárodní dalo zastoupení odborníků z Litvy, byl věnován problematice rasismu a xenofobie, jako obzvláště nebezpečným sociálně patologickým jevům pozorovatelných v naší společnosti.

První den jednání otevřel referát „Problematika rasismu v současném etickém diskursu“ (Ing. Mgr.

P. Krohe). Poté následoval příspěvek „Nepochopení kultur jako zdroj sociální patologie“ (Ing. K. A. Novák, přečteno v zastoupení J. Holasem). S velkým ohlasem se setkalo krátké sdělení „K fenoménu nového rasismu“ (dr. J. Moulisová).

První příspěvek, který vycházel přímo z empirie, z dlouhodobých empirických výzumů, měl název „Aktuální stav a struktura xenofobních postojů české veřejnosti“ (doc. J. Buriánek). Longitudinální studie dokazují, že čeští občané většinou odmítá-

jí násilí ke kterékoliv skupině obyvatel, což souvisí se vztahem ke středoevropské kultuře, v jejímž rámci probíhal vývoj u nás. Navzdory tomu, jsou však naši občané velmi nedůvěřiví k cizincům a zde je nejpodstatnější rozdíl mezi námi a ostatní střední Evropou. (V pátek v příspěvku Mgr. P. Pekárka „Sociální diferenciacie Romů po r. 1989“ k tomu ještě zazněl velmi správný postřeh: „Důvěra k ostatním je založena na důvěře k sobě samému a tu naše společnost nemá“.) J. Buriánek se také zabýval důvěrou v instituce, která se markantně zlepšila po roce 1989 a je u nás v současnosti výrazně lepší než v ostatních „postkomunistických“ zemích.

K dalším vystoupením čtvrtěčného jednání patřilo: „Kriminologické aspekty extremismu“ (dr. Marešová), „Lidská jinakost agresivita a právo“ (dr. K. Kuhnová).

Podvečerní blok uzavřel příspěvek dr. M. Urbanové „Okrajové sociální kultury a možnosti využití kvalitativních metod při jejich zkoumání“, který upozornil na málo využívané metody zúčastněného pozorování, které jsou však schopny být validnější než postupy založené na statistickém zobecnění. Kladou však daleko větší nároky na výzkumníka.

Ve čtvrtek pozdě večer vytoupila ještě dr. Malinová z organizace Rozkoš bez rizika s příspěvkem „Šlapky a ošlapky“, zabývající se prostitucí, vztahem prostitutky a pasáka a ostatních „profesí“, které se na prostituci nabalují.

V pátek zaujaly především tyto referáty: „Strategický plán řešení interetnických vztahů mezi majoritní společností a romskou minoritou v městě Brně“ (dr. S. Jabůrek), „Rasismus a xenofobie v kontextu české politické kultury“ (Mgr. I. Nosál) a „Problém xenofobie v historii střední Evropy“ (M. A. Halina Beresnevicivte).

V sobotu pak: „Rasismus mezi studenty VA v Brně“ (Mgr. R. Blažek), „Rasismus a záškoláctví“ (Mgr. I. Jiroušek), „Forezně psychologická exkurze do 'hájemství' práva“ (dr. J. Neumann) a „Rómské děti v ochranné a ústavní výchově“ (dr. K. Večerka, Mgr. J. Holas).

Zasedání, které bylo přímo nabyto novými informacemi, se každý den protáhlo z ranních až do pozdně večerních hodin. Mnohdy až bouřlivé diskuse, do kterých zasahovala i JUDr. J. Chalupová z kanceláře prezidenta – agentury stížností, se odehrály nejen v rámci oficiálního programu, ale i mimo něj. Mírný oddech znamenala pouze peripatetická škola, která se uskutečnila v pátek odpoledně a jako netradiční forma čerpání nových informací pomohla k celkovému osvěžení akce.

Seminář se snažil inovativním způsobem analyzovat a interpretovat proměny rasismu a xenofobie v české společnosti. Okruhy byly pojaty živým a netradičním způsobem po kterých následovala široká diskuse.

Velmi přínosné bylo maximum komparace, srovnání se situací v sousedních zemích. Velice dobře byla vystižena xenofobie, jako přetrvávající sociálně patologický jev mající svou českou specifičnost, která souvisí s českou mentalitou. Za nesprávný a zcela zjednodušující lze však považovat výrok „Česká veřejnost je xenofobní“.

Na akci se setkali sociologové, psychologové, filozofové, politologové, pedagogové a specialisté dalších zejména společenských věd, což umožnilo podívat se na rasismus a xenofobii komplexně, postihnout jejich genezi, stav, strukturu, vývoj, konfrontovat poznání z různých oborů. Celé setkání provázela velmi neformální, příjemná a dělná atmosféra.